

ÉNEKELJÜNK AZ ÚRNAK!

(olvasmány)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszama: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

CSOMASZ TÓTH, K., Dicsérjétek az Urat! Budapest, 1975.

KARASSZON, D., Zsoltárok könyve, (JK) Budapest, 1996.

PECSUK, O. (Szerk.), Bibliaismereti kézikönyv, Budapest, 2004.

RÓZSA, H., Az Ószövetség keletkezése, Budapest, 1986.)

A Zsoltárok könyvéről

A Zsoltárok könyve a héber vallásos költészet 150 darabját öleli fel. Az énekek többsége istentiszteleti funkciót töltött be, megzenésített imádság. A ma gyakorolt közös éneklés ismeretlen volt, a hívők legfeljebb a zsoltárok végén található „Halleluja!” felkiáltással feleltek az énekekre. A többes számban megfogalmazott énekeket a lévíták kórusa énekelte. A Zsoltárok könyvében egyéni énekeket is találunk, amelyek a legkülönbébb élethelyzetekben megszólaló hívő ember imádságait tartalmazzák.

Zsoltár név eredete

A görög eredetű „psalmos” szóból ered a könyv elnevezése. A héber „mizmór” kifejezés fordítása a Septuagintában. A „mizmór” kifejezés 57 zsoltár feliratában szerepel. A Vulgátában a latin elnevezés: psalmus. Innen alakult ki a magyar elnevezés.

Zsoltárok szerzői

A Zsoltárok könyvének mintegy felében Dávid a megjelölt szerző, akinek Saul udvarában a hárfapengetés is feladata volt (1Sám 16,14kk). A zsidó-keresztyén hagyomány a felirat nélküli zsoltárokat is neki tulajdonítja. További szerzők, akiket megneveznek maguk a zsoltárok: Kórah fiai, Salamon, Ászáf, Mózes, É tán.

Zsoltárok felirataiban szereplő elnevezések jelentése

Az egyes zsoltárok elején tájékoztatást és útmutatást találunk a műfajra, keletkezésre vagy a használatra vonatkozóan.

- **Ének** (héberül: sír): Olyan istentiszteleti éneket jelent a Zsoltárok könyvében, amelyet általában hangszerrel kísértek. 30 éneket tartalmaz a Zsoltárok könyve.
- **Zsoltár** (héberül: mizmór): Szintén zenei kísérettel előadott éneket jelent, amelyet az Úr tiszteletére énekeltek. Világi énekeket nem neveztek így. Egyes zsoltárok feliratában szerepel, hogy „Dávid zsoltára” (Zsolt 65). Ez jelentheti azt, hogy ő a szerző, vagy azt is, hogy neki, illetve leszármazottainak ajánlott ének (Zsolt 24). Összesen 57-szer olvassuk ezt a feliratot.
- **Zarándok ének** (héberül: sír hammaalót), 120–134. zsoltárok: A Jeruzsálembé, az egyes ünnepekre vonuló zarándokok útközben ezeket az énekeket énekeltek.
- **Dicséret** (héberül: töhillá): Isten nevét (Teremtő, Gondviselő, Szabadító) magasztaló himnusz. A Zsoltárok könyvének szerkesztői dicséreteknek (Töhillím) nevezték el az egész könyvet, hiszen tartalmát tekintve Istendicséret minden egyes zsoltár.

- **Hálaének** (héberül tódá): Az egyén életében végbement szabadításért hálát adó Istendicséret.
- **Imádság** (héberül: töfillá): Panaszénekekben előforduló kérést, közbenjáró imádságot jelent.

Zsoltárok műfajai

Tartalmuk és formájuk szerint a zsoltárokat különböző műfajokba sorolhatjuk:

Himnuszok

Istent magasztaló költemények. Összesen 36 himnusz található a Zsoltárok könyvében. (pl. 8, 65, 103–106). Tartalmilag a Teremtő, Gondviselő és Szabadító Istent magasztalják. Izráel történetének jelentős eseményei jelennek meg ezekben a költeményekben.

A himnuszok egy sajátos csoportja **Isten királyságáról** szólnak (47; 93; 96–99). A bennük jellemzően elhangzó kiáltás, „Uralkodik az Úr!” (pl. 93,1), a földi király beiktatásának állandó eleme volt (2Sám 15,10).

Sion-zsoltárok (46; 48; 76; 84; 87; 122; 132 stb.): Isten lakóhelyét, a jeruzsálemi templomhegyet, a Sion magasztaló énekek. Megvallják Isten hűségét, aki örök lakhelyül választotta a Siont, és ezért nem is fogja engedni, hogy elpusztuljon a hegy és a rajta épült templom.

Panaszénekek (Zsolt 3–7; 13; 17; 22 stb.): A zsoltárok egynegyede panaszének. Az egyén vagy a gyülekezet közössége Isten elé tárja szenvedéseit, és kéri Isten szabadítását. Hátterében az a gondolat áll, hogy Isten megértő és szerető Isten, akihez a bajban is lehet fordulni. A panaszénekeknek állandó elemei:

- megszólítás (Zsolt 22,2)
- panasz (Zsolt 38)
- könyörgés (Zsolt 13,2)
- hála (nem minden esetben, de pl. Zsolt 6,9)

Hálaének

A panaszát Isten elé táró, megszabadított hívő hálával fordul ezekben az énekekben az Úr elé. Ilyenkor a panaszos a templomban hálaáldozatot mutatott be, vagy bizonyosságot tett az Istentől tapasztalt jóságról a gyülekezet közössége előtt (Zsolt 66,13). A hálaének felépítése hasonló, mint a himnuszé (Zsolt 34).

Bűnbánati zsoltárok (6; 32; 38; 51; 102; 130; 143): Ezekben az énekekben az igaz ember a szenvedéseit tárja Isten elé. Ebben a kitárulkozásban önvizsgálatot tart, Isten törvényei alapján felismeri vétkeit, amelyekért Isten szabadulást hozó bűnbocsánatát kéri.

Királyzsoltárok (2; 18; 20; 21; 45; 72; 89; 101 stb.) Nem azonosak az Isten királyságáról szóló zsoltárokkal. Ezek a zsoltárok a földi királyhoz vagy a földi királyról szólnak. A zsoltárok középpontjában a király Istentől kapott megbízatása és felelőssége áll, hogy gondoskodjon a törvényességről. Olyan király képét festik le ezek a zsoltárok, amelyeket inkább egyfajta eszménynek, mint történelmi tapasztalatnak lehet tekinteni. Mivel a fogsággal megszűnt Izráelben a királyság intézménye, ezért a királyzsoltárokat úgy tekintették a későbbi korokban, mint a Messiás királyra vonatkozó próféciaikat. Ezek az énekek hangsúlyozzák Dávid házának kiválasztottságát.

A hívő ember számára az éneklés énekekben elmondott imádság lehet. Az énekekben kifejezhetjük az érzéseinket Isten iránt.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az éneklés egy olyan koncentrált, összeszedett cselekedet, melyben részt vesz a test, az elme, az érzelmek, és egyben közösségi találkozás is. Éppen ezért van nagyon nagy jelentősége a hittanórákon, hiszen a gyermeket a maga teljességében vonja be a közösségbe, és kapcsolja mind a kortársaihoz, mind Istenhez.

Nehézségként merül fel, hogy a mai családokban nem énekelnek. A gyermek nem hozza magával természetesen az éneklés szokását, szabadságát, meg kell szeretetnünk vele. A kedvelt énekek, játékos énekeltes motiváció arra, hogy az ének önkifejezéssé lehessen, mintegy felülírja a teljesítménykényszert, kötelességízt.

Az ének több feladatot is betölthet a hittanórán. Egyrészt tagolja az együtt töltött időt, vezeti a gondolatot, a lelket, elmélyít. Segít memorizálni, tudatosítani, összefoglalni a hittartalmakat. Nem véletlenül mondták a régiek, hogy „Az énekeskönyv a nép bibliája.” Harmadrészt a zene szükségszerű médiuma az evangélium kommunikálásának, nagyon erős a missziói aspektusa, hiszen az evangélium üzenetét érzelmekkel telíti. Negyedrészt a zenének, énekeknek terápikus hatása is van.

Ha a helyén és lelkesen használjuk az éneklést, a gyermekek mindegyik áldását tapasztalni fogják az együtténeklésnek, és éneklő hittancsoporttá válnak.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>MINIMUM</u>	<u>OPTIMUM</u>
<ul style="list-style-type: none">• Aktív részvétel a közös feladatokban, játékokban, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásokban és beszélgetésekben.• A korosztályi és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:<ul style="list-style-type: none">○ Tudja segítséggel megfogalmazni a zsoltár fogalmát, szerepét az emberek életében.○ Tudjon legalább két verset értelmezni segítséggel a tankönyvi lecke Igéiből: Zsoltárok könyve 42,2–6.	<ul style="list-style-type: none">• Aktív részvétel a közös feladatokban, játékokban, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban és beszélgetésekben.• A korosztályi és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:<ul style="list-style-type: none">○ Tudja megfogalmazni a zsoltár fogalmát és szerepét Isten dicsőítésében.○ Tudja, hogy ki szerezte a legtöbb zsoltárt a Bibliában.○ Tudja értelmezni a tankönyvi Igéket segítséggel: Zsoltárok könyve 42,2–6.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Dicsérjük az Urat!

Kognitív cél: A zsoltárok keletkezésének, jellegzetességének és az Isten dicséretben betöltött helyének megismertetése.

Affektív cél: A zsoltárokhoz kapcsolódó pozitív érzelmek megerősítése a korosztályban.

Pragmatikus cél: Régi és újabb keletű zsoltárok közös éneklése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
<p>Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása</p>	<p>Hangszerbörze Készítsünk elő hangszereket a tanári asztalon letakarva, hogy a gyerekek ne láthassák! A gyermekeket kérjük meg, hogy fordítsák meg a széküket, üljenek a tanári asztalnak háttal, és véletlenül se forduljanak meg, vagy leskelődjenek a játék alatt. Vegyék maguk elé a füzetüket, vagy osszunk ki egy lapot, amire írják sorra a tippjeiket, hogy milyen hangszer hangját hallják!</p> <p>Engedjük, hogy a játék megbeszélése után ki is próbálhassák a bevitt hangszereket.</p> <p>Rögzítsük az átéléseket a munkafüzetben való munkáltatással!</p>	<p>Eszközök: különböző, a tanár által megszólaltatható hangszerek</p> <p>Javaslat: Ha nem tudunk megszólaltatni többféle hangszert, vihetünk be szimfonikus zenét, hogy milyen hangszereket ismernek fel benne, vagy kereshetünk hangszeres bemutatókat a youtube-on.</p> <p>MFEI Énekeljünk az Úrnak! olvasmányfeldolgozás 1.a) (49. o.)</p>
<p>Feldolgozási javaslat, munkáltatás</p>	<p>42. zsoltár a Bibliában és az énekeskönyben – közös feldolgozása a Feladattárnak. Osszuk két csoportra az osztályt (pl. padosor szerint)! Az egyik csoportnak a kezébe adjunk Bibliát, a másiknak énekeskönyvet! Keressük ki mindkettőből a 42. zsoltárt! Felváltva olvassuk fel a zsoltár egy-egy versét más-más tanulóval a Bibliából, és az adott vershez illő éneksorokat az énekeskönyvből! Így egymás mellett szólalnak meg a megfeleltethető részek.</p> <p>Olvasmány feldolgozása képelemzéssel, beszélgetéssel, a szöveg hangos olvasásával Beszélgessünk a TK-ben található képekről, a gyülekezeti éneklésről, a gyermekek eddigi tapasztalatairól! Milyen módon dicsőítették eddig Istent? Olvassuk el az olvasmány szövegét!</p> <p>Közös zenélés és dicsőítés megtervezése A munkafüzet hasábjain alakítsunk egy gyermekzenekart! A zenekarban az énekhang, a</p>	<p>TK Énekeljünk az Úrnak! olvasmány, Feladattár 1. (31. o.) Eszköz: énekeskönyv Biblia (az osztály létszámának megfelelően)</p> <p>Megjegyzés: A feladat a TK-ben is megoldható (31. o.)</p> <p>Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI Énekeljünk az Úrnak! olvasmányfeldolgozás 2. (50. o.)</p> <p>TK Énekeljünk az Úrnak! olvasmány és illusztrációja (30. o.)</p> <p>MFEI Énekeljünk az Úrnak! olvasmányfeldolgozás 1.b)-c) (49. o.)</p>

	taps, a ritmushangszer ugyanúgy fontos szerepet tölt be. Keressünk egy a gyermekek által ismert és szeretett, hangszereken is könnyen megtanulható éneket a kottatárból (pl. 1.; 2; 4; 5; 10, 17), amelyet otthon elsajátíthatnak, és következő órán megpróbálhatjuk közösen elénekelni, így dicsőíteni az Urat.	Hibajegyzék: a b). feladatrészhez nem készült kipontozott rész.
Énekjavaslat (alternatívák)	7. Mint a szép híves patakra (TK 78. o.) RÉ: 33. zsolt.1-2. verse- Nosza, istenfélő szent hívek (+BS) 96. zsolt. 1.5-6.8. verse- Énekeljétek minden népek 150. zsolt. –Dicsérjétek az Urat (+BS) 296. dics. 1.6-7. verse- Szép tündöklő hajnalcsillag DU: 28. Zengjétek Istennek	
Házi feladat	A választott ének gyakorlása hangszereken vagy énekhangon.	

TOVÁBBI ÖTLETEK:

(Egyéni feladatlapok összeállíthatók az RPI online feladatbank segítségével:

<http://rpi-feladatbank.reformatus.hu/#/login>)

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 30. oldal

A képen látható:

- Fényképek: templomi gyülekezet egy részlete – felnőttek és gyermekek, két gyermek kezében énekes könyv, zenekar, éneklő fiatalok

A szöveg:

- Ismeretközlő szöveg: énekeljünk az Úrnak

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

A képek:

- Nézzétek meg a képeket! Milyen hasonlóságot vesztek észre? Miben különböznek a fényképen szereplő történések?
- Vizsgálj meg azokat a képeket ahol felnőttek és gyermekek vannak! Mit csinálnak? Miért?
- Te játszol valamilyen hangszereken?

- Hol szoktatok zsoltárokat énekelni? Miért? Milyen érzés mikor együtt énekeltek és dicséritek az Urat?

A szöveg:

- Hol található a Bibliában énekek?
- A bibliai időkben hol énekeltek az emberek?
- Ki a zsoltárok szerzője? Keress példát a bibliai szövegben!
- Milyen zsoltárokat ismeresz? Énekeljétek!

1. Zsoltárfeldolgozások. Készülhetünk többféle zsoltárfeldolgozással, melyek mind a 42. zsoltár átiratai. Nyomtassuk ki a szövegüket, vigyük be a hanganyagot! Tegyük fel összehasonlító kérdéseket:

- Melyik ragadta meg leginkább az eredeti zsoltár mondanivalóját?
- Melyik dallam adja vissza leghűbben a zsoltár üzenetét?
- Melyik számodra a legszebb, ami leginkább tetszik? Miért?

Zsoltárfeldolgozások:

- Gryllusék előadásában a 42. zsoltár:
<https://www.youtube.com/watch?v=JMzK0v5mrC0>
- Pécsi gyülekezeti kórus előadásában:
<https://www.youtube.com/watch?v=jD60EBjhek0>
- Mendelssohn feldolgozása: <https://www.youtube.com/watch?v=oetcvLM4aQs>
- Mint szarvas hús vízforrásra zenei kísérete:
https://www.youtube.com/watch?v=mBI_MxPfcSY
- Mint szarvas hús vízforrásra zenekari énekes feldolgozás:
<https://www.youtube.com/watch?v=HATZtwcAzXQ>
- Mint szarvas hús vizek után: <https://www.youtube.com/watch?v=BuhvnGI2rys>

2. Zámirblog. Egy mai zsoltáros honlapja. Hallgassunk meg egy-két ma született Istent dicsérő, hozzá fohászoló éneket! Szabó András alkotónaplója interneten is elérhető. Neve jelentése: zsoltáros. <http://zimir.snackblogger.com/radio.html>

3. Sófár Református Dicsőítő Portál. Hívjuk fel a figyelmét a gyerekeknek arra a református országos kezdeményezésre, akik Isten dicséretét, a Neki való szolgálatot munkálják a legkülönbözőbb művészeti ágakban! A minden évben megrendezésre kerülő nyári Iskolájukban már 200-250 gyermek – fiatal – felnőtt vesz részt, odaszánva idejét, tehetségét Isten dicséretére és a hitben való elmélyülésre.

sofarportal.hu

4. Közös szolgálat megtervezése. Ha sikerül létrehoznunk egy zenekart a hittan csoportból, szervezzünk szolgálati lehetőséget a számukra! Fontos, hogy ne koncertként éljék meg, hanem egy olyan szolgálatként, amikor gyermekeket, gyülekezeti tagokat vezetnek a KÖZÖS éneklésben.